

شعر در ایران پیش از اسلام

مکتب محسن ابوالقاسمی

انتشارات طهوری

www.ketab.ir

ابوالقاسمی، محسن، ۱۳۱۱ - ۱۴۰۰
 شعر در ایران پیش از اسلام / محسن ابوالقاسمی - تهران، طهوری ۱۳۸۳
 ۱۹۵ ص، مصور.
 ISBN 978-964-6414-44-3
 فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.
 چاپ ابتدایی: بنیاد و اندیشه اسلامی ۱۳۷۴.
 واژه نامه.
 چاپ سوم.
 ۱. شعر ایرانی ۲. شعر اوستایی ۳. شعر پهلوی ۴. شعر مانوی. الف. عنوان.
 ۷ ش ۲ الف / PIR
 مشخصات نشر : تهران: طهوری، ۱۴۰۱.
 ۱۳۰۱۳
 بیخانشلی ایران

انتشارات طهوری

خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه نوروژ، شماره ۲۴، صندوق پستی ۱۶۴۸-۱۳۱۴۵
 تلفن ۰۹۱۲۲۲۵۱۲۰۶-۶۶۴۶۴۸۲۶
www.tahooribooks.ir

شعر در ایران پیش از اسلام

دکتر محسن ابوالقاسمی

چاپ اول ناشر: ۱۳۸۳ - چاپ سوم ۱۴۰۳

تیراژ، ۲۲۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۴۱۴-۴۴-۳

حق هرگونه چاپ و تکثیر برای انتشارات طهوری محفوظ است
 ۱۶۵۰۰۰ تومان

فهرست

راهنمای نشانه‌ها

۵

بخش اول

شعر در ایران باستان

۷

ایران باستان

۷

الف - گاهان

۸

گاه اول

۱۰

گاه دوم

۱۳

گاه سوم

۱۵

گاه چهارم

۱۷

گاه پنجم

۱۸

ب - یشتها

۲۱

۱ - نظم یشتها

۲۱

۲ - قالب یشتها

۳۲

بهرام یشت

۳۳

ج - فارسی باستان

۴۸

یادداشتها

۵۴

بخش دوم

شعر در ایران میانه

۶۲

ایران میانه

۶۲

نوع نظم

۶۳

الف - نظم هجایی

۶۳

ب - نظم ضربی

۶۴

۶۵

اشعار جامعه زردشتی

۶۵

۱- کتیبه حاجی آباد

۶۸

۲- بندهش

۷۳

۳- اندرزنامه‌های پهلوی

۹۵

۴- دین کرد

۹۹

۵- درآمدن شاه بهرام ورجاوند

۱۰۱

۶- درخت آسوریگ

۱۰۷

۷- یادگار زریران

۱۱۷

۸- جاماسب‌نامه

۱۲۴

اشعار جامعه مانوی

۱۲۴

۱- شعری سه تکیه از پهلوی اشکانی

۱۲۸

۲- شعری چهار تکیه از اشعار میانه

۱۳۳

قالبهای شعری

۱۴۵

هویدگمان

۱۴۹

انگدروشنان

۱۶۳

قافیه

۱۶۴

موضوعها و زبان شعری

۱۶۵

مبالغه و تشبیه از یادگار زریران

۱۶۷

استعاره

۱۷۰

وصفی مبالغه آمیز از جهان در مرگ مانی

۱۷۳

شعر فارسی به شیوه باستانی

۱۷۶

یادداشتها

۱۸۷

فهرست واژه‌ها

راهنمای نشانه‌ها

الف - نشانه‌های الفبایی

نشانه	شرح	نشانه	شرح
a	فتحه عربی	ا	ت در پایان واژه‌های اوستایی به جای t می‌آید
ā	«ا» عربی در «ماهر»	d	د
â	«ا» فارسی امروز در «باد»	ð	ذ
ð	کسره کوتاه	θ	ث
ō	بلندتر از o است	p	پ
e	کسره فارسی امروز ایران	b	ب
ē	کسره کشیده، یای مجهول	f	ف
o	ضمه فارسی امروز ایران	ŋ و ŋ̄	نگ در «چنگ»
ō	ضمه کشیده، واو مجهول	n	ن
ā	w در زبان انگلیسی	m	م
a	an در زبان فرانسوی	y	ی
i	کسره عربی	w	و
ī	ی عربی در «امیر»	v	v در واژه‌های اوستایی به جای w است
u	ضمه عربی	l	ل
ū	واو عربی در «قبول»	ɹ	ر
k	ک		رای مصوته نامیده می‌شود،
g	گی		در ادای آن مخرج مسدود نمی‌شود
ɣ	غ	s	س
x	خ	š	ش
ç	نوعی سین بوده است در فارسی باستان	z	ز
c/ç	چ	ž	ژ
j/ĵ	ج	h و ĥ	ه
t	t		x ^v /x ^h /xw، یک فونم است، ادای آن چون ادای خ
			آغاز می‌شود و چون ادای w پایان می‌یابد

ب - نشانه‌های دیگر

⋮ وقتی «روی مصوتی گذاشته می‌شود، آن مصوت هم کوتاه تلفظ می‌شود و هم بلند، به جای آن که بنویسند a و ā، می‌نویسند ā̄.

←: مراجعه شود

→: منشأ واژه را نشان می‌دهد

() : وقتی نشانه‌ای در میان () گذاشته می‌شود، آن نشانه ممکن است باشد یا نباشد.

به جای آن که بنویسند mā و māy می‌نویسند mā(y).

*: دلالت می‌کند بر این که:

۱- تلفظ فرضی است.

۲- معنی فرضی است.

۳- واژه فرضی است.

[] : آنچه در میان [] قرار گرفته، حذف شده از اصل به نظر آمده، یا برای روشن شدن مطلب افزوده شده است.

< > : آنچه درون < > قرار گرفته، زاید به نظر رسیده است.

< > : آنچه درون < > قرار گرفته، حذف شده از اصل به نظر آمده است.

www.ketab.ir